
Batalla de San Juan de Ulúa

Autor:

Data de publicació: 24-05-2014

La batalla de San Juan de Ulúa es va lliurar entre corsaris anglesos i forces espanyoles a San Juan de Ulúa (a l'actual Veracruz, Mèxic). La flotilla anglesa de sis vaixells mercants armats sota el comandament de John Hawkins havia estat comerciant al llarg del Main espanyol amb la cooperació d'oficials locals espanyols. No obstant això, les autoritats centrals espanyoles van considerar que es tractava d'un contraban il·legal que violava el Tractat de Tordesillas (que Anglaterra no va reconèixer).

Part de la segona guerra comercial anglo-espanyola (1568-1573)[1]

Una il·lustració de la batalla de 1887

Datar

24 de setembre de 1568[2]

Ubicació

San Juan de Ulúa, Nova Espanya
(actual Veracruz, Mèxic)

19° 12' 27" N, 96° 7' 57" O

Resultat

Victòria espanyola

Bel·ligerants

Espanya

Nova Espanya

Comandants i líders

Francisco Luján
Juan de Ubilla
John Hawkins
Francis Drake

Força

13 vaixells[2]
6 vaixells[2]
400 tripulants

Baixes i pèrdues

1 vaixell
20 morts
4 vaixells
320 morts[2]

La batalla de San Juan de Ulúa es va lliurar entre corsaris anglesos i forces espanyoles a San Juan de Ulúa (a l'actual Veracruz, Mèxic). La flotilla anglesa de sis vaixells mercants armats sota el comandament de John Hawkins havia estat comerciant al llarg del Main espanyol amb la cooperació d'oficials locals espanyols. No obstant això, les autoritats centrals espanyoles van considerar que es tractava d'un contraban il·legal que violava el Tractat de Tordesillas (que Anglaterra no va reconèixer). [3][4]

La flota de Hawkins va ancorar a San Juan de Ulúa per reabastir-se i reparar després d'una tempesta. Van ser trobats allà per dos galions espanyols que transportaven Martín Enríquez de Almanza, el recentment nomenat virrei de Nova Espanya. Els dos comandants van acordar una treva que permetria a les dues flotes utilitzar l'ancoratge. Els espanyols mai van tenir la intenció de seguir els seus termes i es van preparar en secret per atacar els vaixells anglesos. Quan els anglesos van començar a sospitar dels preparatius, les forces espanyoles van començar el seu atac capturant canons anglesos a la costa i van intentar abordar els vaixells anglesos. Els grups d'abordatge van ser inicialment rebutjats, però els canons de terra es van girar contra els vaixells anglesos, causant greus danys.

Dos vaixells anglesos van escapar i els altres quatre van ser enfonsats o capturats. Els espanyols van perdre un vaixell. Els anglesos consideraven la batalla un exemple de traïció espanyola, i els espanyols la consideraven una resposta necessària a l'activitat criminal. El ressentiment generat per la batalla va ser considerat una causa de la Guerra Anglo-Espanyola que va esclatar 17 anys després. [2]

Contingut

Fons

Després de l'inici de l'Edat dels Descobriments i l'exploració europea del Nou Món, les dues grans potències navals de l'època, Espanya i Portugal, van acordar dividir els nous territoris entre elles. El 1494, els monarques de les dues nacions i el papa Alexandre VI van signar el Tractat de Tordesillas, dividint el Nou Món en zones espanyoles i portugueses. Com a resultat, la corona espanyola considerava propietat tot allò a l'oest del meridià de Tordesillas, inclòs tot el continent nord-americà. [5]

Després de la Reforma protestant a principis del segle XVI, les nacions protestants no van reconèixer l'autoritat espiritual o temporal papal, per la qual cosa van ignorar el tractat. Els comerciants i aventurers anglesos es van dedicar al comerç amb la Nova Espanya i van fundar les seves pròpies colònies. [6] Espanya sospitava profundament de qualsevol intent de les potències estrangeres de comerciar o establir colònies a la regió que consideraven la seva zona de control. El 1565, Espanya va destruir Fort Caroline a la Florida francesa i va massacrar els seus centenars d'habitants hugonots després que es rendissin. [7]

Un mapa de l'illa del segle 16; el mur d'amarratge on atracaven els vaixells espanyols i anglesos és al centre. No està clar si hi havia edificis a l'illa en el moment de la batalla.

John Hawkins, un aventurer anglès al Nou Món, va participar en viatges comercials a les colònies espanyoles d'Amèrica el 1562-63 i el 1564-65, amb l'aprovació tàcita de la Corona anglesa. [8] En ambdues ocasions, Hawkins havia canviat esclaus per or, plata, perles, pells i sucre amb diversos assentaments colonials espanyols, amb diferents graus d'èxit. Tot i que aquest comerç era il·legal segons la llei espanyola, els governadors i magistrats colonials locals estaven disposats a comerciar amb Hawkins sempre que els oferís suborns o vengués la seva mercaderia amb descompte. En cada ocasió, Hawkins va rebre testimonis escrits de funcionaris colonials espanyols que confirmaven el seu bon comportament, i els seus viatges van ser rendibles. [9] Durant el seu segon viatge, mentre s'aturava a Rio de la Hacha per vendre esclaus, vi, farina, galetes i llençols, va acceptar comandes de clients espanyols per al seu següent viatge i va obtenir una carta del tresorer espanyol local que donava fe dels seus tractes justos. No obstant això, les altes autoritats espanyoles estaven alarmades per aquest desafiament al seu monopoli, i el tribunal de justícia de Santo Domingo va ordenar que es confiscessin tots els vaixells anglesos de la regió juntament amb les seves càrregues. [cal citació]

La tercera expedició de Hawkins a la regió va consistir en cinc vaixells: el Royal Carracks Jesus of Lübeck (llogat a la reina Elisabet I) capitanejat pel mateix Hawkins, el Minion sota John Hampton, i tres barques, el Judith sota el cosí de Hawkins, Francis Drake, Angel i Swallow. [10] Van viatjar a Ghana per adquirir esclaus, on van competir amb els comerciants d'esclaus portuguesos. Una caravel·la portuguesa capturada va ser afegida a la flotilla i rebatejada com a Gràcia de Déu. [11] Un setè vaixell, el vaixell William and John, havia format part de l'expedició de Hawkins, però va tornar a casa abans de la batalla; [12] va arribar a Irlanda el febrer de 1569, però després es va perdre per totes les mans abans d'arribar a Anglaterra. [13] La flota restant va agafar aigua i 400-500 esclaus a Guinea a principis de febrer de 1568 i va arribar a Santo Domingo el 27 de març. Hawkins va començar a vendre els seus carregaments als colons espanyols per or, plata i joies, com en els seus viatges anteriors, partint de Cartagena el 23 de juliol. [14]

Després d'intentar arribar a la costa de Florida a l'agost, la flota es va trobar amb una poderosa tempesta que va deformar el tauló del casc del Jesús de Lübeck i va danyar el timó. [14] Amb pocs subministraments, incapaç d'arribar a Florida i no disposat a arriscar-se a un viatge transatlàntic en un estat danyat, el Hawkins va canviar de rumb el 16 de setembre per dirigir-se al port més proper, San Juan de Ulua (el port de Veracruz en aquell moment). Mentre viatjava a San Juan, el Hawkins va avançar tres vaixells espanyols que transportaven 100 passatgers. Preocupat per ser interceptat per les autoritats espanyoles, Hawkins esperava que amb aquestes pogués negociar millors condicions per reequipar i reabastir-se. Els oficials espanyols originalment van confondre la seva flota amb una esperada espanyola i van pujar a bord, després es van quedar consternats en descobrir que estaven en un vaixell anglès. [15] Hawkins els va informar que no buscava saqueig ni saqueig, sinó que només desitjava subministraments i reparar el seu vaixell, cosa que va rellevar els oficials espanyols. L'endemà, mentre els vaixells anglesos es reaprovisionaven, dos galions espanyols sota el comandament de Don Francisco Luján van arribar al port, portant Don Martín Enríquez de Almanza, el nou virrei de Nova Espanya, al seu lloc a la Ciutat de Mèxic. [16]

Batalla

La carraca anglesa Jesús de Lübeck, capturada pels espanyols durant la batalla, tal com es representa al rotlle d'Anthony

Les instal·lacions portuàries de San Juan eren extremadament petites i rudimentàries, consistien en un mur d'amarratge

construït pels espanyols sobre "una petita terra de pedres, no més enllà de tres peus d'aigua en el lloc més alt, i no més enllà d'un tir d'arc de cap manera com a màxim, i es troba des de la terra de Maine, dos tirs d'arc o més". [17] Com que seria difícil acomodar les dues flotes a l'ancoratge, Hawkins va enviar un missatge a la flota espanyola demanant un acord sobre com s'havien de tractar les dues flotes, per tal d'evitar l'enfrontament. [15]

Els corsaris anglesos havien ignorat repetidament el Tractat de Tordesillas atacant la marina mercant, però Hawkins esperava que els espanyols respectarien una treva si s'acordava. Després de dos dies de negociació, ambdues parts van acordar els termes i van intercanviar una dotzena d'ostatges. La flota espanyola va entrar a l'amarratge i va passar dos dies més fondejant. Els vaixells de cada país estaven separats i ancorats separats els uns dels altres. Segons els termes de l'acord, els anglesos van ser autoritzats pels espanyols a comprar subministraments per diners, reparar els seus vaixells i ocupar l'illa amb 11 peces d'artilleria. [17] Els espanyols també van acordar no portar cap arma a l'illa. No obstant això, sense que Hawkins ho sabés, el comandant de la flota espanyola havia estat específicament encarregat d'aturar el comerç anglès a Nova Espanya i no tenia la intenció d'honorar la treva. [17] Els espanyols van començar a concentrar en secret una força d'atac al continent prop del port, amb l'objectiu d'apoderar-se de les bateries costaneres que defensaven els vaixells anglesos ancorats. [15] A més, els espanyols van amagar una altra força de 150 homes a bord d'un casc, el San Salvador, que havia de ser transportat entre els vaixells anglesos i espanyols. [18]

El pla espanyol era col·locar la carcassa entre les flotes espanyola i anglesa al migdia del 24 de setembre; un cop en posició, sonava una trompeta, assenyalant l'atac, idealment mentre els anglesos dinaven. [19] No obstant això, els anglesos van començar a sospitar després de veure tripulacions espanyoles canviant armes entre vaixells. Hawkins va enviar el capità del Jesús de Lübeck, Robert Barret (que parlava espanyol amb fluïdesa) per exigir que el virrei, Don Martín d'Enríquez, desembarqués els seus homes del casc i cessés les seves activitats amenaçadores. [17] En adonar-se que el complot havia estat detectat, el virrei va ordenar que es capturés Barrett, que sonés la trompeta i que els espanyols llançessin el seu atac immediatament. Les tropes espanyoles amagades al continent van remar ràpidament cap a l'illa, sota el comandament del capità Delgadillo.[20] van aclaparar els mariners anglesos que havien estat tripulant els canons a la platja, i molts dels mariners van fugir cap a la seguretat dels seus vaixells. [17] No es va donar cap quart. Aquesta acció seria decisiva per al resultat de la batalla. [21]

El Minion, el vaixell més proper al casc espanyol, va ser l'objectiu immediat de l'atac espanyol, però va ser capaç de defensar-se de l'atac i es va allunyar. El següent vaixell, Jesús de Lübeck, va ser abordat pels espanyols des de la carcassa, però després d'una violenta lluita els espanyols van ser rebutjats; el Jesús de Lübeck va ser capaç de tallar i unir-se al Minion. [19] El comandant francès de la Gràcia de Déu, Robert Blondel, li va calar foc per evitar la captura abans d'unir-se a Hawkins a bord del Jesús de Lübeck. [22] Els anglesos van obrir foc contra els espanyols, fent que el vaixell del vicealmirall, el galió Santa Clara, s'incendiés i s'enfonsés dins del port. [23] El vaixell insígnia San Pedro, l'únic vaixell espanyol totalment armat present, també va ser greument colpejat durant un intercanvi de foc amb el Minion. [24][25]

En aquest punt les bateries de costa estaven completament en possessió dels espanyols, que van girar els canons contra els vaixells anglesos. Jesús de Lübeck va ser greument danyat i despallat. [26] Els anglesos van maniobrar el Jesús de Lübeck de manera que es va situar entre el Minion i les bateries de costa, actuant així com a escut fins que el Minion pogués ser amarrat fora de l'abast de les bateries espanyoles a la costa. [27] L'Àngel es va enfonsar després d'unes quantes salves, i l'Oreneta va ser capturada pels soldats espanyols que tripulaven les bateries. [28] Les tripulacions d'ambdós vaixells, juntament amb alguns membres de la tripulació del maltractat Jesús de Lübeck, van ser rescatades més tard per un pinnace després que Hawkins donés l'ordre d'abandonar el vaixell. Hawkins va prendre el comandament del Minion. [29]

Només el Judith, comandat per Drake, i el Minion van escapar, deixant enrere el Jesús de Lübeck amb alguns membres de la seva tripulació encara a bord. Els vaixells supervivents van sortir de l'ancoratge quan dos vaixells de foc van ser enviats contra ells pels espanyols, però no van patir danys. [10] Durant la nit, Francis Drake, al comandament del Judith de 50 tones, va abandonar la flota i va salpar cap a casa, deixant Hawkins sol a bord del Minion de 100 tones. [30] Durant la nit el vent va canviar i, segons el tinent governador reial de Vera Cruz Francisco de Bustamente, això va impedir que els espanyols seguissin els anglesos. [31] El Jesús de Lübeck, amb alguns dels seus tripulants restants, va ser finalment capturat en un segon atac pels homes del casc San Salvador, sota el comandament del capità Francisco de Luján. [20] Ubilla va permetre als seus homes saquejar el botí deixat al Jesús de Lübeck, mentre que Delgadillo va adquirir el vaixell insígnia anglès, venut en subhasta a l'illa. [32]

Tripulants abandonats

Durant la seva retirada, el Minion i el Judith estaven irremeiablement amuntegats i mancats de menjar i aigua. 114 tripulants van ser abandonats (forçats i voluntaris) a la costa mexicana. La majoria es van dirigir cap al sud i van ser atacats pels txichiques, empresonats pels espanyols a Tampico, i després traslladats a Ciutat de Mèxic. Després de l'alliberament de la presó, van viure lliurement fins a la Inquisició. [33]

Inicialment van ser ben tractats pels espanyols, alguns van ser alliberats i es van establir a l'agricultura i van formar famílies. No obstant això, tres anys més tard, el 1571, la Inquisició va arribar a Mèxic, incloent-hi els despietats Moya de Contreras i Fernández de Bonilla. Els tripulants alliberats van ser detinguts i empresonats. Els captius van ser portats davant la Inquisició; els onze que havien estat menors (menors de 16 anys en el moment de la batalla) es considerava massa joves per haver rebut cap catecisme catòlic, i per això van ser tractats amb relativa indulgència, per exemple, Miles Philips, nascut el 1554, va ser condemnat a tres anys en una casa jesuïta a Mèxic. [34]

La resta eren considerats catòlics heretges, i el febrer de 1574, després de ser torturats per obtenir confessions, es van dictar sentències, incloses:

William Collins, d'Oxford, quaranta anys, mariner, deu anys a les galeres;
John Burton, de Bar Abbey, vint-i-dos anys, mariner, 200 fuetades i sis anys a les galeres;
John Williams, vint-i-vuit, de Cornualla, 200 fuetades i vuit anys a les galeres;
George Dee, trenta anys, mariner, 300 fuetades i vuit anys a les galeres.

L'any següent, John Martin de Cork, també conegut com a Cornelius the Irishman, va ser cremat a la foguera; i alguns altres van ser condemnats a la servitud penal a les galeres de per vida. [35]

Un grup més petit de mariners va decidir dirigir-se cap al nord i intentar arribar a un fort francès a la costa est del continent. Després d'un viatge de 12 mesos i més de 3.000 milles, tres mariners, David Ingram (explorador), Richard Twide i Richard Browne van arribar a Cape Breton on van ser recollits per un vaixell francès i finalment van tornar a Anglaterra. [36] El 1582, Ingram va ser entrevistat sobre els seus viatges, i una versió editada d'ells va aparèixer al llibre de Richard Hakluyt de 1589, "The Principal Navigations..."[37]

Seqüeles

Hawkins finalment va tornar a Anglaterra amb una tripulació de només 15 persones. [23] Drake havia arribat a Plymouth un mes abans, al desembre. [35] Només 70 o 80 mariners de l'expedició original van tornar a Anglaterra. [13]

Hawkins va acusar els espanyols de traïció per no respectar la treva. [38] Don Enrique va justificar les seves accions per mantenir la seva autoritat i el monopoli espanyol a les Índies Occidentals. [4]

En les dècades següents, la batalla de San Juan de Ulua va ser recordada pels anglesos com un exemple flagrant de traïció espanyola. [39] La deserció de Drake amb la Judith en plena acció deixant el seu parent i patró per si mateix, perseguiria Drake durant els anys següents i va ajudar a endurir les seves actituds cap als catòlics en general i els espanyols en particular. [39]

La batalla va ser un precursor de la guerra que va esclatar 17 anys més tard entre Felip II d'Espanya i Isabel I d'Anglaterra el 1585. [4][40]

Notes

- Cruz, Anne J. (2016). Circulació material i simbòlica entre Espanya i Anglaterra, 1554-1604. Routledge.
- Grant, R. G. (2017). 1001 batalles que van canviar el curs de la història. Vendes de llibres. pàg. 279. ISBN 9780785835530.
- Mida de Cidoncha, p. 55
- Walton, Timothy R.: Les flotes del tresor espanyol. Pineapple Press Inc, 2002, p. 74. ISBN 1561642614
- Bown, Stephen R. (2012). 1494: Com una disputa familiar a l'Espanya medieval va dividir el món per la meitat. St.

Martin's Press. pp. 3-5. ISBN 978-1-4299-4130-3. [Consulta: 21 setembre 2018].

Bown, pàg. 5-6

Cannavale, Matthew C. (2006). Florida, 1513–1821. Societat Geogràfica Nacional. pàg. 31. ISBN 978-0-7922-6409-5. [Consulta: 21 setembre 2018].

Degà, James Seay (2010). Tropics Bound: Llops de mar d'Elisabet al Main. Stroud, Gloucestershire, Anglaterra: The History Press. p. 27. ISBN 978-0-7524-5096-4.

Dean, p. 30

"Capítol I; L'expedició de John Hawkins a les Índies Occidentals", a J. Barrow, The Life, Voyages, and Exploits of Admiral Sir Francis Drake (John Murray, Londres 1843), pp. 1–31 (Google).

Lewis, Charles Lee: Famosos caces marítics del vell món. Ayer Publishing, 1969, p. 93. ISBN 0-8369-1419-8

Kelsey, Harry: Sir John Hawkins: el comerciant d'esclaus de la reina Elisabet. Yale University Press, 2003, p. 104. ISBN 0300096631

Hampdem, John: Francis Drake, corsari: narratives i documents contemporanis. Taylor i Francis, 1972, p. 40. ISBN 0-8173-5703-3

Dean, p. 36

Dean, p. 37

Marley, p. 64

Hakluyt, Richard (1890). Les principals navegacions, viatges, trafiques i descobriments de la nació anglesa. Edimburg: E. & G. Goldsmid. p. Volum 15, Part III, Capítol 2.

d'Orueta, Luis (2019). Els Virreis d'Amèrica del Nord (1535–1821) (in Spanish). València: La Impremta CG. p. 44. ISBN 978-84-697-2258-9.

Dean, p. 38

Mida de Cidoncha, p. 61

Unwin, p. 197

Hannay, David: El comerciant marítim: els seus amics i enemics. Harper i germans, 1912, p. 197

Marley, p. 65

Mida de Cidoncha, p. 60

Unwin, p. 201

Dean, p. 39

Barrow, John (1844). La vida, els viatges i les gestes de l'almirall Sir Francis Drake. John Murray. pàg. 8.

Unwin, p. 215

Barrow (1844), p. 9

Dean, p. 40

Wright, p. 152

d'Orueta (2019), p. 45

http://www.historicaltextarchive.com/books_op_viewbook_bookid_51_cid_12.html |Títol:Un discurs escrit per un tal Miles Phillips, anglès, un dels membres de la companyia desembarcada a les Índies Occidentals pel mestre John Hawkins l'any 1568,

Wilson, A. N. (2012). Els isabelins. Macmillan. ISBN 978-0-374-14744-0.

Dean, p. 41

Hakluyt, Richard (1589). "Les principals navegacions, viatges i descobriments de les nacions angleses fets per mar o per terra als llocs més remots i llunyans de la terra en qualsevol moment dins d'aquests 1500 anys: dividits en tres parts diferents segons les posicions de les regions a les quals es dirigien; el primer conté els viatges personals dels anglesos a Índia, Síria, Aràbia ... el segon, comprenent els dignes descobriments dels anglesos cap al nord i nord-est per mar, com de Lapònia ... el tercer i últim, incloent-hi els valents intents anglesos de buscar gairebé tots els racons de l'immens i nou món d'Amèrica ... a la qual s'afegeix l'última navegació anglesa més famosa al voltant de tot el globus de la terra". L'arxiu d'Internet. Arxivat de l'original el 15 setembre 2010. [Consulta: 11 juliol 2025].

Hakluyt, Richard (1589). Les principals navegacions (1a ed.). Londres. pàgines 557–562.

Hayklut, Richard: Les principals navegacions. Londres, 1589, p. 555

Dean, p. 42

Dawson, Ian: El segle Tudor. Nelson Thornes, 1993, p. 303. ISBN 0-17-435063-5

Referències

Dean, James Seay: Tropics Bound: Els llops de mar d'Elizabeth al Main espanyol. The History Press, 2010, ISBN 978-0-7524-5096-4

Hakluyt, Richard: Les principals navegacions, viatges, trafiques i descobriments de la nació anglesa. E. i G. Goldsmid, 1890

Marley, David: Guerres d'Amèrica: una cronologia del conflicte armat al Nou Món, 1492 fins a l'actualitat. ABC-CLIO, 1998. ISBN 0-87436-837-5 (anglès)

Unwin, Rayner: La derrota de John Hawkins: una biografia del seu tercer viatge d'esclaus. Allen i Unwin, 1960.

Sugden, John: Sir Francis Drake. Henry Holt i companyia, 1990.

Saiz Cidoncha, Carlos: Història de la pirateria a Amèrica espanyola. Editorial Sant Martí, 1985. ISBN 84-7140-230-0 (in Spanish)

Villiers, Alan: "Homes, vaixells i el mar". Societat Geogràfica Nacional, 1973.

Wright, Irene Aloha: Documents espanyols sobre viatges anglesos al Carib, 1527–1568. Societat Hakluyt, 1925